

1. POMIERZYĆ (23) *vb pf*

o jasne; w *imp e* pochylone, w pozostałych formach *e jasne*.

inf pomierzyć (12). ◇ *fut 2 sg* pomierzysz (1). ◇ [3 *pl* pomierzą.] ◇ *praet 3 sg m* pomierzył (1). *f* pomierzyła (1). ◇ [3 *pl m pers* pomierzyli.] ◇ *imp 2 sg* pomiérz (4); -érz (2), -(e)rz (2). ◇ 2 *pl* pomiérzcie (1). ◇ *impers praet* pomierz(o)no (1). ◇ *con by* pomierz(o)no (1). ◇ *part praet act* pomierzywszy (1).

Sł stp notuje, *Cn s.v.* mierzę co, *Linde* także XVII w.

1. *Obmierzyć, dokonać pomiaru (o wielu obiektach lub wielu wymiarach); temperare JanStat; admetiri, demetiri, metiri, permetiri Cn [co] (19) :*

a. *Określić pod względem wielkości (15) :* ODewścić pánie dobrze/ polá rozmierzono/ Ale tám ku gránicám/ bárzo rozfzyrzono. Otożby to pomierzyć *RejZwierz* 138, 100, 102; Tymże téż obyczáiem pomierzyłz *Figurę Romboides. GrzepGeom* G4v; pomiérz Kwádrat długi/ według náuki wyfzéry nápiánéy *GrzepGeom* G4v; Przetóž/ kiedy chczelz *Klin iáki pomierzyć/ vczyń* którą z tych czterech *Figur GrzepGeom* H2v, H [3 r.], H2v; (*nagł*) Ná Máthematiká. (-) Ziemię pomierzył/ y głébokié morze/ Wié iáko wftáią/ y záchodzą zorze. *KochFr* 22; [Ale nieboszczyk pan wojewoda sandomirski, gdy wójta skupił, tedy role miesckie znowu pomierzył i czynsz postanowił. *LustrLub* 51; *LustrMalb* II 131].

pomierzyć czym (2): CzechEp 272 *cf W przen. Cf* »miarą pomierzyć«.

W charakterystycznych połączeniach: pomierzyć figury (4), klin (2), kwadrat, łokcie (2), morze, role, włoki, ziemię; pomierzyć między sobą, niesprawnie, według nauki (2), tymże obyczajem, ku pożytku Rzeczypospolitej, znowu; umieć pomierzyć.

Zwroty: »[co z czym] miarą pomierzyć« (1): y by Geometrowie/ [...] chćieli Kśięłtwo z Krółéftwem miarą swoią pomierzyć/ nie naydą inák tego/ iedno że Kśięłtwo Krółéftwu wiarą poddáných przeciwko Pánu zwierzchniemu/ równé być żadną miarą niemoże *OrzQuin* Q2.

»na poły pomierzyć« [*w tym: między kim (1)*] (2): A czo ssie tycze Imienya russaiączego y lezącgo [!] czy panowie Iednacze wyssey pisany vyednali y wssythko Imienie napoly dzielicz maią y Miarnika zwiesz ku Rozmierzenyv spolnym nakladem wssyczko Imienie na poly pomierziwssy rozdzieliwssy *ZapWar* 1550 nr 2655, 1548 nr 2668.

W przen (2) : *OrzQuin* Q2; ręká moiá vgruntowálaá ziemię: á práwicá moiá dłonią pomierzyła niebiofá [*Vulg Is* 48/13]. *CzechEp* 272.

b. *Określić pod względem ilości, policzyć [co] (4) :* Pódźcie/ obydzćie wkoło to miáfto wyfokie/ Wieże/ y wáły pomierzćie fzerokié. *KochPs* 72; Ogrodne rzeczy/ Cybule/ Kápufty/ Márchwie/ Pálternaki/ Rzepę/ to wfzyftko vprzátnąć/ pomierzyć *GostGosp* 72, 72; Chcąc tedy płácenia tych rzeczy ku pewnému pomiárkowániu przywiésć/ y ku póspolitému rzeczypośpolitéy pożytku pomierzyć/ y wietfzéry częścí niż mniéyfzéry chcąc rádźić/ vftáwiliłmy/ y fkazáli [...] *SarnStat* 274.

a. [O czasie:

Zwrot: »pomierzyć czas«: Iefliż zá czáfem będą się mogli zezwolić/ áby w Niedzielę y w święta śpiewáli *Officium Beatifsime Virginis parvum* [...]. Tákim křztałtem pomierzą fobie czás. Iutrznią

y godzinki zączną zaráz/ [...]. Niezpor zaś godzinę przed kazaniem poobiednym. *BzowRóż* 108 (*Linde*).]

2. *Odmierzyć* [co] (2) : Boć poprawdzye nieśpráwnie ten funt pomierzono/ Drożey wołu niż chłopá/ s koniem záceniono. *RejZwierz* 103.

pomierzyć komu (1): To pan Burmiłtrz z Ráyćami/ iuż piją ná ono/ Wierę niewiem ty korce/ by nam pomierzono. *RejZwierz* 102.

3. *Spędzić pewien czas na celowaniu* [do czego] (2) : A ielliby mógł [młody człowiek] y drzeweczko [tj. włócznie] znieść/ tedy y to niewádzi z nim łobie poigrác/ ręką wważác do pierfcionká álbo do czapeczki pomierzyć/ á poducząc fie z młodu coby fie y nápotym przy godziło. *RejZwierz* 15 [*idem*] 113.

4. [*Przejsć, pokonać; przen:*

Zwrot: »trudności pomierzyć«: kthorzy [panowie krześcijańscy] zátrodnieniem máło pożytecznym roftárgnieni/ nieprzypufzczáią do fyebie poddáných/ áni vdręczóných więc raczą wyfluchác/ tych ktorzy ná drogách wiele trudności pomierzyl/ y záfye ie nitz nieśpráwiwłfy ná zad iádác podeymowác á przemierzyć mułfą *LorichKosz* 101 (*Linde*).]

Synonimy: 1.b. *obliczyć, obrachować, policzyć, porachować, zliczyć.*

Formacje współrdzenne cf 1. MIERZYĆ.

Cf 1. **POMIERZENIE, 1. POMIERZONY**